

Odkaz, zabudnutý inštitút dedičského práva¹

Dávid Maukš*

DOI: <https://doi.org/10.24040/sap.2022.9.4.283-297>

Abstrakt:

MAUKŠ, Dávid: *Odkaz, zabudnutý inštitút dedičského práva*. Príspevok analyzuje inštitút odkazu, jeden z najstarších inštitútov dedičského práva vo svete. Poukáže na jeho rímsko-právny základ, historický vývoj v tomto období a následnú recepciu odkazu v uhorskom obyčajovom práve. Následne sa pozrie na daný inštitút v občianskom zákonníku z roku 1950 na našom území. Exegetickou a historickou výkladovou metódou rozoberie dôvody obmedzenia tohto inštitútu, spôsob a možnosti využitia odkazu podľa občianskeho zákonníka z roku 1950. Záverom priblíži pojem „singulárna sukcesia“ podľa občianskeho zákonníka z roku 1964 a vysvetlí základné rozdiely medzi týmto pojmom a klasickým inštitútom odkazu z čias rímskeho práva. Predkladaný príspevok taktiež otvára otázku, či je potrebné takýto dedičskoprávny inštitút znovu zaviesť do nášho právneho poriadku tak, ako to urobila v roku 2012 napríklad Česká republika.

Kľúčové slová:

odkaz; občiansky zákonník z roku 1950; občiansky zákonník z roku 1964; rímske dedičské právo; pramene rímskeho práva; singulárna sukcesia; uhorské obyčajové právo; socialistické právo; falcidiánska kvarta.

Legacy, the Forgotten Institute of the Law of Succession

Abstract:

MAUKŠ, Dávid: *Legacy, the Forgotten Institute of the Law of Succession*. The paper analyses the institute of legacy, one of the oldest institutes of the law of succession in the world. It points to its Roman law grounds, a historic development in this period and a subsequent transposition of legacy into the Hungarian customary law. Subsequently it examines this institute based on the Civil Code of 1950 in our territory. It inquires into the reasons of restrictions of that institute, the way and possibilities for making use of legacy based on the Civil Code of 1950. In conclusion it examines the term “singular succession” based on the Civil Code of 1964 and explains the essential differences between this term and the classical institute of legacy from times of Roman law. Presented paper also raises the question if it is needed to implement such institute of the law of succession into our legal system as the Czech Republic did in 2012.

* Mgr. Dávid Maukš, asistent, Katedra rímskeho a cirkevného práva, Právnická fakulta, Trnavská univerzita v Trnave.

1 Príspevok je výstupom z projektu VEGA 1/0018/19: „Renesancia zabudnutých a znovu obnovených inštitútov dedičského práva na Slovensku.“

Keywords:

legacy; Civil Code of 1950 and Civil Code of 1964; Roman law of succession; sources of the Roman law; singular succession; Hungarian customary law; socialist law; quarta falcidia.

Pojem odkaz a jeho vývoj v uhorskom obyčajovom práve

Damnačný odkaz (*legatum per damnationem*)² je jednostranný lukratívny úkon *mortis causa*, ktorý poručiťel' zriadi vo svojom poslednom poriadku a ustanoví, aby osoba mimo okruhu dedičov získala z pozostalosti nejakú výhodu. Predmet odkazu najčastejšie tvorí nejaká vec, právo alebo obligácia.³ Odkaz nie je dedičským titulom, ale umožňuje poručiťel'ovi disponovať so svojím majetkom aj po svojej smrti, čím sa rozširuje poručiťel'ova dispozičná voľnosť v oblasti testamentárneho dedenia.⁴ Odkazovník sa stáva singulárnym právnym nástupcom poručiťel'a a vo väčšine krajín kontinentálnej Európy nikdy nezodpovedá za pasíva na pozostalosti. Väčšinou je dedič zaťažený vykonať takýto odkaz a odkazovníkovi zaobstarať predmet odkazu tak, ako mu to poručiťel' nariadil.⁵ Inštitút odkazu vznikol v rímskom práve za čias starého civilného práva a prvé zmienky o ňom možno badať už v Zákone XII. tabúl.⁶ Účelom tohto inštitútu v čase starovekého Ríma bolo zanechať z pozostalosti niečo aj osobám mimo okruhu dedičov z poručiťel'ovej domácnosti (tzv. *heredes domestici*).⁷ Pojem odkaz z daného obdobia najlepšie vystihol právnik Florentinus v D. 30,116pr.: „*Odkaz je zmenšenie dedičstva, ktorým poručiťel' chce, aby niekomu inému (odkazovníkovi) bolo odovzdané niečo z toho, čo by inak patrilo dedičovi, ako celok*“ (myslí sa z celého dedičstva).⁸

Recepcia rímskeho práva v Uhorsku neprebehla do takej veľkej miery ako v západnej Európe. Niektorí autori hovoria nanajvýš o romanizácii (predovšetkým preberaním

2 Už rímske právo rozoznávalo dva základne typy odkazov, damnačný a vindikačný. Pri vindikačnom odkaze predmet odkazu okamžite prechádza do vlastníctva odkazovníka momentom smrti poručiťel'a. Dedič v tomto prípade nie je povinný poskytnúť žiadnu súčinnosť odkazovníkovi. K tomu pozri bližšie: MAUKŠ, D. Odkaz alternatívnej pohľadávky alebo odkaz cudzej veci? In ŠVECOVÁ, A. – LANCZOVÁ I. – GAJARSKÝ, A. (Eds.). *Právno-historické trendy a výhľady VI. (periodicky vydávaný zborník)*. Praha : Leges, 2021. s. 67.

3 BABUSIAUX, U. *Wege zur Rechtsgesichte: Römisches Erbrecht*. Kolín : Böhlau Verlag, 2015. s. 235.

4 SALÁK, P. – ČERNOCH, R. – HORÁK, O. *Autonomie vůle zůstavitele podle občanského zákoníku z historické perspektivy. 1. vyd.* Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity, řada teoretická, Edice Scientia. Brno : Masarykova univerzita, 2019, s. 58.

5 FAJNOR, V. – ZÁTURECKÝ, A. *Nástin súkromného práva platného na Slovensku a Podkarpatskej Rusi. 3. vydanie*. Bratislava : Heuréka, 1998. s. 485.

6 ARNDTS, L. *Učební kniha PANDEKT, 5. kniha*. Praha : Právnická jednota, 1886. s. 229.

7 FRINTA, O. Odkaz jako jeden z projevů autonomie vůle v dědickém právu. In *Právník*. roč. 158, č. 4, 2019. s. 372. ISSN 0231-6625.

8 Preklad autora z nemeckého prekladu: KNÜTEL, R. a kol. *Corpus Iuris Civilis. Text und Übersetzung. Band V: Digesten 28–34*. Heidelberg : C. F. Muller, 2012. s. 332.

rímskej právnej terminológii) v období Uhorska.⁹ Gábriš tvrdí, že: „...jednu skupinu romanizačných elementov predstavujú inštitúty, ktoré na prvý pohľad navodzujú predstavu rímskeho práva, v skutočnosti však ide len o použitie rímsko-právneho pojmu na označenie inštitútu, ktorý mal iný, domáci uhorský obsah a chápanie.“¹⁰ Myslíme si, že do tejto skupiny z čias Uhorska môžeme zahrnúť aj inštitút odkazu.

Odkaz poznalo uhorské obyčajové právo, no od pôvodného inštitútu z čias rímskeho práva sa v niektorých charakteristických rysoch značne odlišoval. Inštitút odkazu teoreticky stále patril do odvetvia dedičského práva, konkrétne do oblasti singulárnej sukcesie a osoba odkazovníka mala osobitné postavenie od osoby dediča.¹¹ Predmet odkazu podľa uhorského práva mohlo tvoriť akékoľvek majetkové plnenie, ktoré mohlo pozostávať aj zo strpenia alebo upustenia od nejakého konania.¹² Ak poručiteľ neustanovil inak, na odkaz sa pozeralo vždy ako na vindikačný (vecno-právny),¹³ čiže automaticky smrťou poručiteľa prechádzalo vlastnícke právo k odkazu na odkazovníka. No na rozdiel od rímskeho práva, v uhorskom práve mohol byť zriadený odkaz bez toho, aby poručiteľ ustanovil dediča, odkazovník zodpovedal za dlhy na poručiteľovom majetku¹⁴ do výšky hodnoty nadobudnutého odkazu, ak tieto dlhy nebolo možné vymôcť od dedičov¹⁵ a chýbala komplexná úprava obmedzenia výšky rozdania poručiteľovho majetku prostredníctvom odkazov (v Ríme inštitút falcidiánskej kvarty¹⁶).¹⁷ Uvedené zmeny výslovne odporovali klasickému rímskemu dedičskému právu a inštitút odkazu sa tak v Uhorsku aplikoval vo výrazne zmenenej podobe. Koncom 19. storočia sa aj

9 GÁBRIŠ, T. Recepcia rímskeho práva v Uhorsku. In KNOLL, V. – BEDNÁŘ, V. (Eds.). *Naděje právní vědy*. Plzeň : Aleš Čeněk, Býkov, 2006. s. 176.

10 Tamtiež s. 173.

11 Aj keď v uhorskom práve išlo o nejednoznačný právnický jazyk, kedy sa veľmi často zamieňala osoba odkazovníka s dedičom. K tomu pozri bližšie: ŠVECOVÁ, A. *Kapitoly z dejín formovania moderného dedičského práva na Slovensku*. [online]. Trnavská univerzita v Trnave, Právnická fakulta. 2021 s. 64. [cit. 2021.5.12]. ISBN 978-80-568-0243-4. Dostupné na internete: http://publikacie.iuridica.truni.sk/wp-content/uploads/2021/06/Svecova-Dedicske-pravo_online.pdf

12 Napríklad odkaz odpustenia dlhu alebo uznanie dlhu odkazom. FAJNOR, V. Dedičské právo na Slovensku. In *Právny obzor*: Roč. VI, 1923. s. 78.

13 K celkovej problematike odkazov v Uhorsku na začiatku 20. storočia pozri bližšie: ALMÁSI, A. *Ungarisches Privatrecht*. Band I. Berlin und Leipzig : Vereinigung wissenschaftlicher Verleger Walter de Gruyter, 1922. 332 s.

14 Išlo o najpodstatnejšiu zmenu oproti rímskemu právu, keďže v rímskom práve sa na odkazovníka hľadalo ako na singulárneho nástupcu poručiteľa bez zodpovednosti za akékoľvek pasíva, aj v prípade, že by bolo dedičstvo predĺžené. SALÁK, P. Odkaz - rímskoprávny inštitút vo svetle českého práva 20. st. In *Dny práva – 2010 – Days of Law, 1. ed.* [online]. 2010, Brno : Masaryk University. str. 6. [cit. 2022.5.12]. Dostupné na internete: [https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/08_promeny/Salak_Pavel_\(4066\).pdf](https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/08_promeny/Salak_Pavel_(4066).pdf)

15 FAJNOR, V. – ZÁTURECKÝ, A. *Nástin súkromného práva platného na Slovensku a Podkarpatskej Rusi*. 3. vydanie. Bratislava : Heuréka, 1998. s. 485.

16 K tomu pozri bližšie: ČERNOCH, R. *Quarta Falcidia a její odraz v pozdějším právu*: dizertačná práca. Vedúci práce: doc. JUDr. Pavel Salák, Ph.D. Brno, Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015, 163 s.

17 Všetky zmeny oproti rímskemu právu pozri v: FAJNOR, V. Dedičské právo na Slovensku. In *Právny obzor*: roč. VI, 1923. s. 78-79.

uhorskí právnici priklonili skôr k písanému právu¹⁸ a v oblasti odkazov sa využívali viaceré relevantné ustanovenia¹⁹ rakúskeho ABGB, vďaka čomu sa dané právne poriadky zblížovali.

Uhorské obyčajové právo platilo na našom území do roku 1950, kedy bol prijatý prvý československý občiansky zákonník. Počas trvania 1. ČSR pretrvával na celom území právny dualizmus, ktorého osobitosti bolo veľmi výrazne badať v oblasti dedenia, konkrétne odkazov. Uhorské obyčajové právo sa v oblasti odkazov značne líšilo od pôvodnej rímskej úpravy, no rakúske ABGB vďaka pandektistickému základu chápania práva silno nadviazalo na úpravu z čias rímskeho práva.²⁰ Prijatím občianskeho zákonníka v roku 1950 sa mala zjednotiť aj právna úprava v oblasti dedenia.

Inštitút odkazu v občianskom zákonníku z roku 1950

Občiansky zákonník z roku 1950 (ďalej aj OZ 1950) bol postavený na zásadách unifikácie, špeciálnej ochrane socialistického vlastníctva a odstránení slobodnej autonómie vôle jednotlivcov pred záujmami spoločnosti.²¹ Daný občiansky zákonník mal taktiež snahu o odstránenie tradičných princípov kontinentálneho poňatia *ius civile*, ktoré sa stáročia budovali prostredníctvom rímskeho práva; odstránenie del'by práva na verejné a súkromné a prevahu kogentných ustanovení.²² Išlo o celkovú zmenu spoločnosti a právneho poriadku, na ktorý boli občania do roku 1950 zvyknutí. Zmeny sa samozrejme dotkli aj úpravy²³

18 O tom svedčí aj fakt prípravy uhorského Všeobecného občianskeho zákonníku z roku 1900. K tomu pozri bližšie: ŠVECOVÁ, A. *Dedenie zo zákona a závetu podľa I. návrhu uhorského občianskeho zákonníka z roku 1900 (edícia vybraných častí dôvodovej správy)*. Praha : Leges, 2021. s. 108 ISBN 978-80-7502-559-3.

19 ŠVECOVÁ, A. – GERGEL, P. *Dedičské právo podľa I. návrhu uhorského Všeobecného občianskeho zákonníka z roku 1900 (vo vybraných právnohistorických a lingvistických súvislostiach)*. Praha : Leges, 2021. s. 60. ISBN 978-80-7502-558-6. K rozdielom v právnej úprave odkazov podľa rakúskeho ABGB a uhorského obyčajového práva pozri bližšie: ROUČEK, F. – SEDLÁČEK, J. *Komentár k československému obecnému zákoníku občianskému a občanské právo platné na Slovensku a Podkarpatské Rusi. 3. díl*. Praha : V. Linhart, 1936 (Reprint 2002), 680 s. ISBN 80-85963-74-4.

20 K tomu pozri bližšie: MAUKŠ, D. Rímsko-právne dedičstvo inštitútu legatum nominis vo vzťahu k recipovanej úprave ABGB a navrhovanej občianskoprávnej úprave v čase I. ČSR. In *Teoretické úvahy o práve, zborník z vedeckej konferencie* [online]. Trnava : Trnavská univerzita v Trnave, 2022, 16 s. V tlačí.

21 SCHELLE, K. – TAUCHEN, J. *Občanské zákoníky: kompletní sbírka občanských zákoníků, důvodových zpráv a dobových komentářů*. Ostrava : Key Publishing, 2012. s. 21-22.

22 CAPANDOVÁ, P. Základná charakteristika socialistického občianskeho práva v československej socialistickej republike po februári 1948. In *ACTA FACULTATIS IURIDICAE UNIVERSITATIS COMENIANAE*. Tomus XXXVIII 2/2019. [online]. 2019, Bratislava, s. 40-41. [cit. 2022.4.12]. Dostupné na internete: <https://afi.flaw.uniba.sk/index.php/AFI/article/download/43/36/71>

23 Podľa dôvodovej správy má nové dedičské právo plniť najmä funkciu zjednocovacia v rámci rodiny.

dedičského práva,²⁴ predovšetkým rôznymi obmedzeniami testamentárnej slobody poručiť, či už zánikom mnohých klasických dedičsko-právnych inštitútov z čias rímskeho práva²⁵ alebo radikálnym obmedzením týchto inštitútov.²⁶ Takéto obmedzenia sa dotkli aj inštitútu odkazu.

Samotný inštitút odkazu stále v právnom poriadku existoval, no jeho úprava bola zakotvená iba v jedinom paragrafe,²⁷ a tak sa z tohto klasického poručiťovho nástroja, ktorý slúžil najmä na rozšírenie testovacej slobody, stal diametrálne odlišný inštitút. Samotný inštitút ostal zachovaný iba vďaka tomu, že bol historicky veľmi populárnym medzi občanmi dnešného Česka, ale aj Slovenska.²⁸ Inštitút odkazu sa obmedzil aj preto, lebo nový Občiansky zákonník z roku 1950 uprednostňoval zákonné dedenie²⁹ pred dedením testamentárnym a odkazy boli vo väčšine prípadov zriaďované práve v testamentoch.³⁰ Kľúčovým pre oklieštenie odkazov z právneho poriadku bol § 511³¹

-
- 24 Ruské socialistické právo malo pôvodne za cieľ úplne eliminovať dedičské právo z oblasti občianskeho práva. V dekrete z dňa 4.5.1918 sa písalo: „Zrušuje sa dedenie ako zo zákona, tak aj zo závetu“. Všetok majetok poručiťa sa mal stať majetkom Ruskej sovietskej federatívnej socialistickej republiky. Ukázalo sa, že išlo o príliš radikálne riešenie, a preto neskorší občiansky zákonník z roku 1922 vo svojom 418. článku pripustil dedenie aspoň do obmedzenej výšky. Úplné vyňatie dedičského práva z právneho poriadku by malo neblahý vplyv na vývoj celej spoločnosti (predovšetkým v oblasti vlastníckeho práva), a tak ani ruskí zákonodarcovia neboli schopní svoj pôvodný zámer naplniť. K tomu pozri bližšie: GENKIN, M.D. *Dějiny Sovětského občanského práva 1917 – 1947*. Praha : Orbis, 1952, s. 440-443.
- 25 Napríklad inštitút ležiacej pozostalosti, niektoré formy závetov, či jeden z delačných dôvodov, ktoré poznalo rakúske právo, dedičská zmluva. Taktiež už nebolo možné zriadiť závet pod podmienkou alebo s pripojením príkazu, čo bolo veľmi populárne v klasickom rímskom práve, ale aj v súdobom rakúskom práve.
- 26 SOMBATI, J. – MARTINCOVÁ, L. Premeny dedičského práva na Slovensku po prijatí Občianskeho zákonníka z roku 1950. In ŠVECOVÁ, A. – LANCZOVÁ I. (Eds.). *Právno-historické trendy a výhľady V*. Trnava, 2020. s. 157.
- 27 § 537 OZ 1950: *Ak sa niekomu zanechala peňažná suma alebo iná hnutelná vec ako odkaz, platia o odkaze a o odkazníkovi primerane ustanovenia o dedičstve a o dedičovi. Odkazovník však nezodpovedá za poručiťove záväzky, ani za náklady jeho pohrebu, ak bola odkazníkovi zanechaná vec, ktorej cena je v pomere k cene zanechaného majetku len nepatrná, a ak súhrn odkazov nerobí viac ako štvrtinu toho, čo zostane zo zanechaného majetku po odpočítaní dlžôb.*
- 28 FRINTA, O. Odkaz jako jeden z projevů autonomie vůle v dědickém právu. In *Právník*. roč. 158, č. 4, 2019. s. 380. ISSN 0231-6625.
- 29 Na uvedené podotkol aj Salák: „Cílem této úpravy byla prioritace intestátní posloupnosti, před posloupností testamentární.“ SALÁK, P. Dědické právo 1948-1989 optikou práva římského. In *Dny práva – 2011 – Days of Law*. [online]. 2011, Brno : Masaryk University. s. 5. [cit. 2022.5.15]. Dostupné na internete: https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2011/files/sbornik/historie.pdf
- 30 Odkaz mohol byť zriadený aj v kodicile. V uhorskom obyčajovom práve a v pripravovanom uhorskom občianskom zákonníku z roku 1900 existovali aj tzv. zákonné odkazy, k tomu pozri bližšie: ŠVECOVÁ, A. *Dedenie zo zákona a závetu podľa I. návrhu uhorského občianskeho zákonníka z roku 1900 (edícia vybraných častí dôvodovej správy)*. Praha : Leges, 2021. s. 108 ISBN 978-80-7502-559-3.
- 31 *Dedič může nadobudnout buď vsetok poručiťov majetok alebo jeho pomerný diel, alebo i len jednotlivé veci alebo práva.*

OZ 1950, podľa ktorého je možné ustanoviť dediča (*institutio heredis*) aj k jednotlivej veci alebo právu. Dané ustanovenie absolútne odporovalo zásade univerzálnej sukcesie, ktorú poznalo rímske právo,³² ABGB,³³ ale aj obyčajové slovenské dedičské právo. Súdobá literatúra označovala dané novým pojmom: *singulárna sukcesia*,³⁴ čo odporovalo rímskemu právu, keďže rímske právo chápalo pojem *singulárna sukcesia* (predovšetkým prostredníctvom inštitútu odkazu) ako nastúpenie do právneho postavenia poručiťa k jednotlivým veciam alebo právam, ale bez toho, aby takýto nástupca zodpovedal za pasíva na poručiťovom majetku. Podľa nových zásad dedičského práva sa tak mohla osoba stať dedičom aj k jednotlivému predmetu a zodpovedala za dlhy poručiťa do výšky podielu, ktorý takáto osoba nadobudla ako dedič. V dôsledku uvedeného vznikali aplikačné problémy pri otázke; ak osoba na základe testamentu nadobudla iba konkrétnu hnutel'nú vec, či na ňu hľadieť ako na dediča alebo ako na odkazovníka, ktorý stále nezodpovedal za pasíva dedičstva.

Odkazovník aj podľa nového práva nezodpovedal za dlhy na poručiťovom majetku, ani za náklady na poručiťovom pohrebe, ak³⁵: bola odkazom zanechaná **hnutel'ná vec** (poprípade **peňažná suma**), ktorej **hodnota** bola „**nepatrná**“ k hodnote zvyšného dedičstva a **súhrn všetkých odkazov nebol väčší ako štvrtina čistého dedičstva**, t.j. majetok poručiťa po odčítaní všetkých pasív na pozostalosti. Odkaz teda musel byť k zvyšku dedičstva iba „nepatrnej“ hodnoty. Čo presne znamenal pojem „nepatrnej“ hodnoty nebolo presne stanovené a v každom prípade sa muselo postupovať individuálne, a až aplikačná prax mala ukázať do akej výšky bolo prípustné zanechať odkaz, aby odkazovník nemusel zodpovedať za dlhy poručiťa. Ak by predmetom odkazu bola napr. pohľadávka alebo nehnuteľná vec, na takú osobu, by sa hľadelo ako na dediča k jednotlivému predmetu dedičstva a v každom prípade by musel zodpovedať za dlhy na dedičstve, keďže pri odkaze muselo ísť o hnutel'nosť.

Ak sa naplnili dané predpoklady, inštitút odkazu stále existoval ako lukratívny právny úkon *mortis causa* a odkazovník mohol získať iba aktíva z pozostalosti, čím sa ako tak zachovala prvotná myšlienka tohto inštitútu z čias rímskeho práva. Ak by nebol splnený jeden z predpokladov uvedených v § 537 OZ 1950 z pôvodne mysleného odkazovníka by sa automaticky stal dedič a takáto osoba by musela zodpovedať aj za dlhy poručiťa do výšky nadobudnutého dedičstva.³⁶ Na základe znenia § 537 OZ 1950, že o odkaze platia primerane ustanovenia o dedičstve a dedičovi, musíme na odkazy aplikovať aj §509, podľa ktorého: „Dedičstvo sa nadobúda poručiťovou smrťou.“ To znamená, že predmet odkazu sa automaticky smrťou poručiťa stáva majetkom odkazovníka a odkazovník nemá „iba“ obliagačný nárok na plnenie od osoby zaťaženej vykonať odkaz, no patrí mu

32 V Ríme nebolo možné ustanoviť dediča spôsobom *ex re certa*, t.j. spôsobom, že sa niekto stane dedičom iba k jednotlivému predmetu dedičstva, ale musel nadobudnúť dedičstvo celé alebo aspoň jeho pomerný podiel.

33 §535 ABGB.

34 Rovnako sa k tomu staval aj občiansky zákonník z roku 1964. SALÁK, P. *Heres ex re certa versus singulárni sukcese*. In STLOUKALOVÁ, K. (Ed.). *Soudobé reflexe římského práva. Římské právo v moderních kodifikacích*. Praha : Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2015. s. 145.

35 Môžeme hovoriť o predpokladoch, ktoré museli byť splnené, aby išlo o odkaz.

36 BLAŽKE, J. Odkaz v novém právu dědičném. In *Právník*, roč. 90, 1951. s. 238.

vecné právo k danému predmetu odkazu, išlo teda o tzv. vindikačný odkaz,³⁷ ktorý z historického hľadiska poznalo na území vtedajšieho Československa iba obyčajové uhorské právo,³⁸ no ABGB nie. Ak sa odkaz automaticky stával majetkom odkazovníka už smrťou poručiteľa, vyskytuje sa otázka³⁹ ako postupovať v prípade, ak sa odkazovník nechcel stať vlastníkom daného odkazu. Odkazovník mohol odkaz odmietnuť, ak s daným odkazom nenakladal ako so svojim, predovšetkým ak sa neujal jeho držby. Nikoho nemožno nútiť, aby nadobudol majetok, o ktorý nemá záujem. Dané vyplývalo analogicky z § 517 OZ 1950, ktoré pojednávalo o odmietnutí dedičstva. Raz urobený prejav o odmietnutí odkazu už nebolo možno odvolať.⁴⁰ Daným ustanovením sa na celom území Československa zaviedol tzv. delačný princíp dedenia,⁴¹ v ktorom nie je potrebný výslovný súhlas (adícia) dediča na prijatie dedičstva a dedič nastupuje do práv poručiteľa automaticky jeho smrťou, ak sa dodatočne nezriekne dedičstva. Uvedená skutočnosť mala za následok, že z právneho poriadku sa odstránil inštitút tzv. ležiacej pozostalosti (*hereditas iacens*), ktorý bol súčasťou právneho poriadku na území vtedajšieho Česka už od čias rímskeho práva. Keďže nový občiansky zákonník nepoznal damnačný typ odkazu už nebolo viac možné zriadiť odkaz na vec cudziu, a ak by sa predmet odkazu nenachádzal v čase smrti poručiteľa v jeho majetku, odkaz by sa stal neplatným podľa § 549, ods. 1 OZ 1950 (pozor, výnimku podľa § 549, ods. 2 tvoril odkaz peňažnej čiastky, na ktorý, ak sa daná čiastka nenachádzala v pozostalosti, sťahovali pravidlá odkazu damnačného).⁴² Aj v prípade, že by poručiteľ zriadil odkaz na hnuiteľnú vec, ktorá sa v čase spísania testamentu nachádzala v jeho majetku a až neskôr bez zavinenia poručiteľa by zanikla, ani v takom prípade by sa odkazovníkovi nenahrádzala obvyklá hodnota veci tak ako dané pravidlo poznáme z rímskeho práva,⁴³ Pri odkazoch sa po novom uplatnilo pravidlo prírastku (akrescencia), ak odkazovník odmietol prijať odkaz a predtým s ním nenakladal ako s vlastným, odkaz prirástol dedičom podľa ich podielov.

-
- 37 Odkázaná vec (týmto typom odkazu sa môže odkázať iba vec, nedá sa odkázať obligácia alebo zriadiť právo) sa prijatím pozostalosti stáva okamžite vlastníctvom odkazovníka, ktorému patrí hneď žaloba na vydanie veci. Gai. Inst 2, 194.
- 38 ŠVECOVÁ, A. *Kapitoly z dejín formovania moderného dedičského práva na Slovensku*. [online]. Trnavská univerzita v Trnave, Právnická fakulta. 2021 s. 65. [cit. 2021.1.12]. ISBN 978-80-568-0243-4 (on-line). Dostupné na internete: http://publikacie.iuridica.truni.sk/wp-content/uploads/2021/06/Svecova-Dedicske-pravo_online.pdf
- 39 Túto problematiku riešilo už rímske právo. Právnik Gaius vo svojej učebnici v Gai. Inst 2, 195 predniesol danú problematiku, či takto odkázaná vec (prostredníctvom vindikačného odkazu) sa stáva vlastníctvom odkazovníka aj v prípade, že by o odkaze nevedel. Prevládajúca mienka právnikov bola taká, že odkaz sa stal vlastníctvom odkazovníka, až keď tento prejavil vôľu, aby mu vec patrila.
- 40 BLAŽKE, J. Odkaz v novém právu dedičkém. In *Právnik*, roč. 90, 1951. s. 236-237.
- 41 Predtým podľa ABGB platil práve princíp adičný. Osoba ustanovená za dediča sa právoplatne stávala dedičom až súhlasným prejavom vôle.
- 42 BLAŽKE, J. Odkaz v novém právu dedičkém. In: *Právnik*, roč. 90, 1951. s. 236.
- 43 MAUKŠ, D. Odkaz alternatívnej pohľadávky alebo odkaz cudzej veci? In: ŠVECOVÁ, A. – LANCOVÁ I. – GAJARSKÝ, A. (Eds.). *Právno-historické trendy a výhľady VI. (periodicky vydávaný zborník)*. Praha : Leges, 2021. s. 66-78 ISBN 978-80-7502-583-8. Tzv. *aestimatio*. K tomu pozri bližšie: ARNDTS, L. *Učební kniha PANDEKT, 3. kniha*. Praha : Právnická jednota, 1886. s. 15-19.

OZ 1950 zaviedol pri odkazoch nový mechanizmus, ktorý sa v odbornej literatúre označuje, ako „falcidiánska trištvrtina“⁴⁴ alebo taktiež „obrátená falcidiánska kvarta“.⁴⁵ Takáto obrátená kvarta mala predovšetkým chrániť veriteľov poručiteľa a dedičov, aby poručiteľ nerozdal odkazmi celý svoj majetok, a tým by ukrátil svojich veriteľov. Taktiež to napomáhalo dedičom, aby im nejaký majetok skutočne aj ostal po vyplatení všetkých dlhov poručiteľa a vykonaní všetkých odkazov, aby sa nestalo, že z dediča sa stane len „vykonávateľ poslednej vôle poručiteľa“ a z majetku poručiteľa mu nič nezostane, tak ako to bolo možné v ABGB, kde žiadne obmedzenia výšky odkazov neexistovali.⁴⁶ Ak by poručiteľ „falcidiánsku trištvrtinu“ prekročil na takto obdarenú osobu by sa hľadelo, ako na dediča. Neuplatnil by sa teda postup z čias rímskeho práva, kedy sa takéto odkazy pomerne krátili v prospech dediča.⁴⁷ Vyššie uvedené chápeme ako príliš veľké obmedzenie oproti rímskemu právu.⁴⁸

Zmyslom odkazu podľa nového práva bolo pamätať nejakou drobnosťou z majetku poručiteľa na určitú osobu a v prípade, že boli splnené vyššie spomenuté predpoklady, osoba odkazovníka nezodpovedala nikdy za dlhy na poručiteľovom majetku. Ak by „odkaz“ presiahol hodnotu stanovenú zákonom, automaticky sa z odkazovníka stával dedič spôsobom *ex re certa* a zodpovedal by do výšky hodnoty konkrétnej veci.⁴⁹ Úprava odkazov podľa OZ 1950 bola pre bežných občanov mylná, inštitút už nepredstavoval to, čo si pod ním verejnosť dovedty predstavovala a odstránili sa viaceré druhy odkazov, ktoré boli dovedty v aplikačnej praxi veľmi populárne.⁵⁰ Taktiež bolo možné ustanoviť dediča k jednotlivému predmetu dedičstva a občania si tieto dve dispozície veľmi často zamieňali. Vhodným nebol ani fakt, že zákon ako jediný a základný typ odkazu stanovil, v praxi okolitých krajín menej používaný, vindikačný typ odkazu,

44 Názov je odvodený od rímskej falcidiánskej kvarty, ktorá slúžila na to, aby dedičovi po vykonaní poručiteľových odkazov zostala z pozostalosti aspoň ¼ majetku nezataženého.

45 K tomu pozri bližšie: ČERNOCH, R. Dědické právo ve Středním kodexu aneb vytlačování práva římského právem římským. In: FRÝDEK, M. – TAUCHEN, J. (Eds.). *Pocita Karlu Schellemu k šedesátým narozeninám*. Ostrava : KEY Publishing, 2012. s. 216. ISBN 978-80-7418-144-3.

46 BLAŽKE, J. Odkaz v novém právu dědickém. In: *Právník*, roč. 90, 1951. s. 241.

47 ČERNOCH, R. Dědické právo ve Středním kodexu aneb vytlačování práva římského právem římským. In: FRÝDEK, M. – TAUCHEN, J. (Eds.). *Pocita Karlu Schellemu k šedesátým narozeninám*. Ostrava : KEY Publishing, 2012. s. 216.

48 Podľa nášho názoru je však veľmi dôležité mať v právnom poriadku presne zakotvené obmedzenie, do akej výšky môže poručiteľ rozdať svoj majetok prostredníctvom odkazov. Je na rozhodnutí zákonodarcu určiť, či sa má viac rešpektovať autonómia vôle poručiteľa tak, ako to bolo v časoch rímskeho práva alebo v súčasnom ABGB, alebo je potrebné túto voľnosť obmedziť do takej miery, že je potrebné viacej chrániť dedičov, aby im po poručiteľovi zostalo, čo najviac z jeho majetku.

49 SALÁK, P. *Heres ex re certa versus singulární sukcese*. In: STLOUKALOVÁ, K. (Ed.). *Soudobé reflexe římského práva. Římské právo v moderních kodifikacích*. Praha : Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2015. s. 146.

50 Predovšetkým odkazy obligácie, veľmi častou formou bolo odpustenie dlhu prostredníctvom odkazu (*legatum liberationis*). K častej frekvencii tohto druhu odkazu v bežnej praxi pozri bližšie: ŠVECOVÁ, A., *Trnavské meštianske závety (1700-1871). 1., 2. zväzok*. Trnava : Typi Universitatis Tyrnaviensis a VEDA, 2014. 2106 s. ISBN 978-80-8082-700-7.

ale v prípade odkazu peňažnej čiastky rozoznával aj damnačný odkaz, čo viedlo k ešte väčším nedorozumeniam. Na základe vyššie uvedeného nesúhlasíme s názormi Blažkeho,⁵¹ ktorý tvrdí, že inštitút odkazu v OZ 1950 je inštitútom novým, s ktorým by sme sa už nestretli v historickom právnom vývoji. Aj táto podoba odkazu stále vychádza z práva rímskeho, aj keď v značne oklieštenom formáte, čo sa týkalo predovšetkým druhov odkazov a obmedzenia výšky nepatrnou hodnotou odkazu.

Inštitút odkazu v občianskom zákonníku z roku 1964

Dôvod prečo bol prijatý nový občiansky zákonník v roku 1964 (ďalej aj OZ 1964) po pomerne krátkom čase bol najmä fakt, že spoločnosť sa z ľudovodemokratickej zmenila na socialistickú, a tým sa museli zmeniť aj základné princípy, na ktorých stál kódex pre súkromné hmotné právo.⁵² Prijatím tohto občianskeho zákonníka sme dospeli k tzv. socialistickej kodifikácii občianskeho práva na našom území.⁵³ OZ 1964 takmer absolútne zúžil vecno-právnu pôsobnosť v občianskoprávných vzťahoch iba na majetkové vzťahy v oblasti spotrebného života spoločnosti.⁵⁴ Prijatím občianskeho zákonníku v roku 1964 došlo podľa Feketeho⁵⁵ k vrcholu úpadku občianskeho práva na našom území. Najviac to možno badať na úprave dedičského práva, ktorá obsahuje len 27 paragrafov (ABGB, ale aj návrh prvého občianskeho zákonníka na našom území z roku 1931 obsahovali cez 300 paragrafov, ktoré upravovali dedičské právo). Fajnor už v roku 1923 napísal, že komunizmus a dedičské právo sa navzájom vylučujú.⁵⁶ Prijatím OZ 1964 na území Československa sa táto myšlienka priblížila k realite. Ešte väčšími sa zdôrazňovali potreby rodiny, tým viac sa oslabilo dedenie zo závetu,⁵⁷ čo viedlo k celkovému okliešteniu dispozičnej testamentárnej voľnosti poručiteľa.⁵⁸

51 BLAŽKE, J. Odkaz v novém právu dědickém. In : *Právník*, roč. 90, 1951. s. 241.

52 SALÁK, P. Odkaz - římskoprávní institut ve světle českého práva 20. stol. In *Dny práva – 2010 – Days of Law*, 1. ed. [online]. 2010, Brno : Masaryk University. str. 6. [cit. 2022.5.17]. Dostupné na internete: [https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/08_promeny/Salak_Pavel_\(4066\).pdf](https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/08_promeny/Salak_Pavel_(4066).pdf)

53 CIRÁK, J. Zabudnuté či stratené inštitúty dedičského práva. In *Európske a národné rozmery civilného práva, etický rozmer a zodpovednosť právnických profesií*. Pezinok: Justičná akadémia Slovenskej republiky, 2011. s. 57.

54 FRINTA, O. Odkaz jako jeden z projevů autonomie vůle v dědickém právu. In *Právník*. roč. 158, č. 4, 2019. s. 381.

55 FEKETE, I. *Občiansky zákonník – Komentár*. Ružomberok : Epos, 2007, s. 15.

56 FAJNOR, V. Dedičské právo na Slovensku. In : *Právny obzor*. roč. VI, 1923. s. 11.

57 Testamentárne dedenie malo silnejšie postavenie v rímskom práve, keďže cťou každého plnoletého rímskeho občana bolo zanechať testament, ale aj podľa rakúskeho ABGB, keďže silno vychádzal práve z rímskeho práva. Dedenie zo zákona malo prednosť napríklad podľa uhorského obyčajového práva: „...najprvší titul dedičský je zákon...“. K tomu pozri bližšie: FAJNOR, V. Dedičské právo na Slovensku. In *Právny obzor*. roč. VI, 1923. s. 14.

58 K tomu pozri bližšie: KOLÁŘOVÁ, M. Nedostatečná ochrana projevu vůle zůstavitele v důsledku nejednotného výkladu příslušných ustanovení občanského zákoníku. In *Právní rozhledy*, 2011, roč. 19, č. 12, s. 440-442. ISSN 1210-6410.

V občianskom zákonníku z roku 1964 by sme už nenašli v celej právnej úprave pojem *odkaz*. § 477 OZ 1964, ale stále umožňuje, aby sa osoba stala dedičom k jednotlivkej veci alebo právu. Dôvodová správa vo svojej 7. časti bližšie neuvádza dôvody, prečo sa od tohto inštitútu upustilo, vo všeobecnej časti úpravy dedenia uvádza len, že niektoré prekonané inštitúty dedičského práva boli odstránené. Môžeme povedať, že *singulárna sukcesia* podľa OZ 1964 spĺňa z časti charakteristiku odkazu podľa uhorského obyčajového práva,⁵⁹ keďže aj v ňom odkazovník vždy zodpovedal za dlhy na poručiteľovom majetku podľa výšky nadobudnutého odkazu. Touto zmenou sa celkovo zjednodušilo ponímanie dedičského práva, keďže osoba obdarená dedičstvom alebo jeho časťou, vždy bola dedičom. V závete sa tak už nerozlišovalo medzi pojmi: ustanovujem za dediča, odkazujem alebo darujem. Uvedené na jednej strane značne zjednodušilo rozlišovanie medzi dedičom a odkazovníkom, čo bolo na našom území v minulosti problematické (predovšetkým podľa recipovanej úpravy ABGB⁶⁰), na strane druhej, sa však značne obmedzila testovacia sloboda a postavenie poručiteľa v dedičskom práve. V celej dôvodovej správe sa pojem odkaz spomína len jednou vetou, a to: *Osnova nepozná inštitút odkazu bez súčasnej zodpovednosti za poručiteľove záväzky*. Môžeme teda vyčítať, že najväčším nedostatkom daného inštitútu pre zákonodarcu bol fakt, že odkazovník ako singulárny sukcesor nikdy nezodpovedá za dlhy na poručiteľovom majetku, čo vyplýva ešte z čias rímskeho práva.⁶¹ Uvedeným sa taktiež potvrdila nová zásada súkromného práva: Kto má niest' prospech, musí taktiež znášať povinnosti, ktorý sa vyskytuje v celej úprave nového občianskeho zákonníka. Tým, že sa zrušil na našom území dlho zaužívaný inštitút odkazu, nastal stav, ktorý najlepšie vystihol Salák: „*Jakkoliv môžeme říci, že jeho absence není tolik na škodu vlivem skutečnosti, že je možno učinit dědice i k jedné konkrétní věci, realita je taková, že v povědomí řady lidí, zejména starších, přetrvává představa, že pokud je někdo dědicem ke konkrétní věci, nemusí se podílet na uhrazování pasiv zůstavitele.*“⁶² Uvedené má za následok, že odstránením odkazov z právneho poriadku sa narúša princíp právnej istoty občanov, čo vyvoláva nedostatky v aplikačnej praxi v dedičskom konaní (keďže odkazovník nebýva subjektom dedičského konania a zavedenie odkazov do právneho poriadku značne urýchľuje samotné konanie o dedičstve) a taktiež mylnú predstavu zriaďovateľov závetov.

59 ŠVECOVÁ, A. – GERGEL, P. *Dedičské právo podľa I. návrhu uhorského Všeobecného občianskeho zákonníka z roku 1900 (vo vybraných právnohistorických a lingvistických súvislostiach)*. Praha : Leges, 2021. s. 60-64.

60 K tomu pozri bližšie: MAUKŠ, D. Rímsko-právne dedičstvo inštitútu *legatum nominis* vo vzťahu k recipovanej úprave ABGB a navrhovanej občianskoprávnej úprave v čase I. ČSR. In *Teoretické úvahy o práve, zborník z vedeckej konferencie* [online]. Trnava: Trnavská univerzita v Trnave, 2022, s. 6. V tlači.

61 Rovnakú argumentáciu na zrušenie odkazov z právneho poriadku mal na začiatku 20. storočia aj sudca Hora: HORA, O. Je-li záhodno a potřebno odstraniti při revisi obč. z. rozlišování dědictví a odkazu, resp. dědice a odkazovníka? In *Právní obzor*. roč. V, 1922, s. 161-167.

62 SALÁK, P. Odkaz - římskoprávní institut ve světle českého práva 20. stol. In *Dny práva – 2010 – Days of Law, 1. ed.* [online]. 2010, Brno : Masaryk University. str. 12. [cit. 2022.5.17]. Dostupné na internete: [https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/08_promeny/Salak_Pavel_\(4066\).pdf](https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/08_promeny/Salak_Pavel_(4066).pdf)

Inštitút odkazu bol teda v roku 1964 úplne nahradený pojmom: *singulárna sukcesia* tak, ako ho uvádzame ešte pri existujúcom inštitúte odkazu v OZ 1950. Touto zmenou sa ešte viac pretavila myšlienka socialistického dedičského práva, aby majetok, aj v tej najmenšej hodnote, zostal členom poručiteľovej rodiny a ostatným blízkym príbuzným. Ak by poručiteľ v závete ustanovil, že osoba sa má stať odkazovníkom, nejde o neplatnosť závetu v tejto časti, ale na danú osobu by sme hľadali ako na dediča k určitej veci alebo právu. Takže aj keby poručiteľ ustanovil, že „odkazovník“ nemá zodpovedať za dlhy na jeho majetku, takéto ustanovenie by bolo neplatné vzhľadom na § 470 OZ.⁶³ To znamenalo, že odkázanie konkrétnej veci alebo práva už viac nebolo lukratívnym úkonom, za ktorý odkazovník nezodpovedal, ale aj „odkazovník“ musel zodpovedať za dlhy poručiteľa do výšky hodnoty nadobudnutého „odkazu“, tak ako dedičia zodpovedali do výšky nadobudnutých podielov.⁶⁴ Ani tzv. veľká novela (zákon č. 509/1991 Zb.) OZ 1964, ktorá novelizovala takmer 80% občianskeho zákonníka neprinavrátila inštitút odkazu do nášho právneho poriadku, aj keď sa vykonalo množstvo zmien v oblasti dedenia.⁶⁵ Aj dnes by sme márne hľadali tento starorímsky inštitút singulárnej sukcesie v našom právnom poriadku.

Záver

Odkaz je inštitútom singulárnej sukcesie v oblasti dedenia, ktorý vznikol už v najstaršom vývoji rímskeho práva. Poručiteľ odkazoval osobám najčastejšie určitú vec, právo alebo obligáciu, aby ich hmotne zabezpečil aj po svojej smrti a tieto osoby sa nikdy nepodieľali na pasívach dedičstva. Odkaz ako taký rozširuje autonómiu vôle poručiteľa, voľnosť nakladať s vlastným majetkom aj po svojej smrti je základným atribútom slobody individuálneho vlastníctva,⁶⁶ na ktorého základe stojí každý moderný občiansky zákonník v Európe. Prostredníctvom romanizácie Uhorska sa tento klasický inštitút z časti pretavil aj do nášho najstaršieho právneho vývoja. Výrazná zmena nadišla prijatím občianskeho zákonníka z roku 1950, v ktorom sa inštitút odkazu stále nachádzal, no na jeho naplnenie sa museli splniť prísne formálne predpoklady⁶⁷ a príliš sa obmedzil okruh predmetov, ktoré mohli tvoriť odkaz. Tým, že bolo možné ustanoviť dediča aj k jednotlivému predmetu dedičstva, odkazy strácali v praxi svoj pôvodný význam. Ešte ďalej zašiel občiansky zákonník z roku 1964, ktorý úplne eliminoval tento inštitút a už nebolo možné odkázať niekomu niečo z dedičstva, bez toho aby takáto osoba zodpovedala na dlhoch poručiteľa do výšky nadobudnutej výhody.

63 FEKETE, I. *Občiansky zákonník – Veľký komentár (3. zväzok) Dedenie a záväzky – všeobecná časť*. Žilina: Eurokódex, 2007, s. 179.

64 SALÁK, P. *Heres ex re certa versus singulárni sukcese*. In STLOUKALOVÁ, K. (Ed.). *Soudobé reflexe římského práva. Římské právo v moderních kodifikacích*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2015. s. 145.

65 CIRÁK, J. *Zabudnuté či stratené inštitúty dedičského práva*. In *Európske a národné rozmery civilného práva, etický rozmer a zodpovednosť právnických profesií*. Pezinok: Justičná akadémia Slovenskej republiky, 2011. s. 58.

66 BLAŽKE, J. *Odkaz v novém právu dědickém*. In *Právník*, roč. 90, 1951. s. 233.

67 Najvýraznejšia sa týkala hodnoty odkazu, keďže odkaz musel byť nepatrnej hodnoty ku zvyšku dedičstva.

Uvedený stav pretrváva na našom území dodnes, a tak inštitút odkazu stále nenájdeme v právnom poriadku Slovenskej republiky. Rozdielne sa zachovala Česká republika v roku 2012, ktorá opäť zaviedla veľmi podrobnú úpravu odkazov (vyše 35 paragrafov) na základe pôvodnej úpravy obsiahnutej v ABGB. Preto sa naskytuje možnosť, či k podobnému kroku pristúpi aj Slovenská republika, v ktorej sa dlhodobo rieši otázka rekonštrukcie občianskeho hmotného práva. Cirák opísal úlohu dedičského práva na Slovensku ako: „*Dedičské právo napomáha zachovaniu majetkových hodnôt v rodine. Zreteľne tak smeruje k posilňovaniu vzájomných vzťahov vo vnútri rodiny...*“⁶⁸ Keďže už občiansky zákonník z roku 1950 silno zakotvil dedičské právo ako záležitosť najmä v rámci rodiny, je diskutabilné, či znovuzavedenie odkazov v našom právnom poriadku, by našlo opodstatnenie aj v súčasnosti, keďže občania stratili s týmto inštitútom kontakt na dlhé roky a odkazmi sa väčšinou pamätalo na osoby mimo okruhu rodiny. Je preto potrebné otvoriť takúto diskusiu a snažiť sa nájsť, čo najlepšie riešenie pre občanov, v ktorom by hlavná inšpirácia mala pochádzať z čias rímskeho práva a na základe jeho nedostatkov nájsť, čo najoptimálnejšie riešenie pre súčasné platné právo na Slovensku.

Literatúra:

- ALMÁSI, A. 1922. *Ungarisches Privatrecht*. Band I. Berlin und Leipzig: Vereinigung wissenschaftlicher Verleger Walter de Gruyter, 1922. 332 s.
- ARNDTS, L. *Učební kniha PANDEKT, 5. kniha*. Praha : Právnická jednota, 1886. 323 s.
- BABUSIAUX, U. 2015. *Wege zur Rechtsgeschichte: Römisches Erbrecht*. Kolín : Böhlau Verlag, 2015. 360 s. ISBN 978-3-8252-4302-9.
- BLAŽKE, J. 1951. Odkaz v novém právu dědickém. In: *Právník*, roč. 90, 1951. s. 232-241.
- CAPANDOVÁ, P. 2019. Základná charakteristika socialistického občianskeho práva v československej socialistickej republike po februári 1948. In *ACTA FACULTATIS IURIDICAE UNIVERSITATIS COMENIANAE. 2/2019*. [online]. 2019, Bratislava, 16 s. Dostupné na internete: <https://afi.flaw.uniba.sk/index.php/AFI/article/download/43/36/71>
- CIRÁK, J. a kol. 2009. *Dedičské právo*. Šamorín : Heuréka, 2009, 237 s. ISBN 978-80-891-2255-4.
- CIRÁK, J. 2011. Zabudnuté či stratené inštitúty dedičského práva. In *Európske a národné rozmery civilného práva, etický rozmer a zodpovednosť právnických profesií*. Pezinok : Justičná akadémia Slovenskej republiky, 2011. s. 41-73. ISBN 978-80-970207-3-6.
- ČERNOCH, R. 2012. Dědické právo ve Středním kodexu aneb vytlačování práva římského právem římským. In FRÝDEK, M. – TAUCHEN, J. (Eds.). *Pocita Karlu Schellemu k šedesátým narozeninám*. Ostrava : KEY Publishing, 2012. 1248 s. ISBN 978-80-7418-144-3.
- ČERNOCH, R. 2015. *Quarta Falcidia a její odraz v pozdějším právu*: dizertačná práca. Vedúci práce: doc. JUDr. Pavel Salák, Ph.D. Brno, Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015, 163 s.

68 CIRÁK, J. a kol. *Dedičské právo*. Šamorín : Heuréka, 2009, s. 17.

-
- FAJNOR, V. 1923. Dedičské právo na Slovensku. In *Právny obzor*: roč. VI, 1923. s. 9-18, 37-50, 71-81, 103-114.
 - FAJNOR, V. – ZÁTURECKÝ, A. 1998. *Nástin súkromného práva platného na Slovensku a Podkarpatskej Rusi*. 3. vydanie. Bratislava : Heuréka, 1998. 608 s. ISBN 80-967653-4-5.
 - FEKETE, I. 2007. *Občiansky zákonník – Komentár*. Ružomberok: Epos, 2007, 1063 s.
 - FEKETE, I. 2007. *Občiansky zákonník – Veľký komentár (3. zväzok) Dedenie a záväzky – všeobecná časť*. Žilina : Eurokódex, 2007, 932 s. ISBN 978-80-8155-041-6.
 - FRINTA, O. 2019. Odkaz jako jeden z projevů autonomie vůle v dědickém právu. In *Právník*. roč. 158, č. 4, 2019. s. 370-389. ISSN 0231-6625.
 - GÁBRIŠ, T. 2006. Recepce rímskeho práva v Uhersku. In: KNOLL, V. – BEDNÁŘ, V. (Eds.). *Naděje právní vědy*. Plzeň: Aleš Čeněk, Býkov, 2006. 596 s. ISBN 80-7380-002-0.
 - GENKIN, M. D. 1952. *Dějiny Sovětského občanského práva 1917 – 1947*. Praha : Orbis, 1952, 461 s.
 - HORA, O. 1922. Je-li záhodno a potřebno odstraniti při revisi obč. z. rozlišování dědictví a odkazu, resp. dědice a odkazovníka? In *Právny obzor*. Roč. V, 1922, s. 161-167.
 - KOLÁŘOVÁ, M. 2011. Nedostatečná ochrana projevu vůle zůstavitele v důsledku nejednotného výkladu příslušných ustanovení občanského zákoníku. In *Právní rozhledy*, 2011, roč. 19, č. 12, s. 440-442. ISSN 1210-6410.
 - MAUKŠ, D. 2021. Odkaz alternativnej pohľadávky alebo odkaz cudzej veci? In ŠVECOVÁ, A. – LANCOVÁ I. – GAJARSKÝ, A. (Eds.). *Právno-historické trendy a výhľady VI. (periodicky vydávaný zborník)*. Praha : Leges, 2021. s. 66-78 ISBN 978-80-7502-583-8.
 - MAUKŠ, D. 2022. Rímsko-právne dedičstvo inštitútu legatum nominis vo vzťahu k recipovanej úprave ABGB a navrhovanej občianskoprávnej úprave v čase I. ČSR. In *Teoretické úvahy o práve, zborník z vedeckej konferencie* [online]. Trnava: Trnavská univerzita v Trnave, 2022, 16 s. V tlači.
 - ROUČEK, F. – SEDLÁČEK, J. 1936. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a Podkarpatské Rusi*. 3. díl. Praha : V. Linhart, 1936 (Reprint 2002), 680 s. ISBN 80-85963-74-4.
 - SALÁK, P. 2011. Dědické právo 1948-1989 optikou práva římského. In: *Dny práva – 2011 – Days of Law*. [online]. 2011, Brno : Masaryk University. 10. s. Dostupné na internete: https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2011/files/sbornik/historie.pdf
 - SALÁK, P. 2015. Heres ex re certa versus singulární sukcese. In: STLOUKA-LOVÁ, K. (Ed.). *Soudobé reflexe římského práva. Římské právo v moderních kodifikacích*. Praha : Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2015. 310 s. ISBN 978-80-87975-29-9.
 - SALÁK, P. 2010. Odkaz - římskoprávní institut ve světle českého práva 20. stol. In: *Dny práva – 2010 – Days of Law, 1. ed.* [online]. 2010, Brno : Masaryk University. 13. s. Dostupné na internete: [https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/08_promeny/Salak_Pavel_\(4066\).pdf](https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/08_promeny/Salak_Pavel_(4066).pdf)

- SALÁK, P. – ČERNOCH, R. – HORÁK, O. 2019. *Autonomie vůle zůstavitele podle občanského zákoníku z historické perspektivy*. Spisy PF Masarykovy univerzity, řada teoretická, Edice Scientia. Brno : Masarykova univerzita, 2019, 185 s. ISBN 978-80-210-9474-1.
- SCHELLE, K. – TAUCHEN, J. 2012. *Občanské zákoníky: kompletní sbírka občanských zákoníků, důvodových zpráv a dobových komentářů*. Ostrava : Key Publishing, 2012. 1020 s. ISBN 978-80-7418-146-7.
- SOMBATI, J. – MARTINCOVÁ, L. 2020. Premeny dedičského práva na Slovensku po prijatí Občianskeho zákonníka z roku 1950. In ŠVECOVÁ, A. – LANCZOVÁ I. (Eds.). *Právno-historické trendy a výhľady V*. Trnava, 2020. 222 s. ISBN 978-80-568-0290-8.
- ŠVECOVÁ, A. 2021. *Dedenie zo zákona a závetu podľa I. návrhu uhorského občianskeho zákonníka z roku 1900 (edícia vybraných častí dôvodovej správy)*. Praha : Leges, 2021. 139 s. ISBN 978-80-7502-559-3.
- ŠVECOVÁ, A. 2021. *Kapitoly z dejín formovania moderného dedičského práva na Slovensku*. Trnava : Trnavská univerzita v Trnave, Právnická fakulta. 2021. 105 s. ISBN 978-80-568-0243-4.
- ŠVECOVÁ, A. 2014. *Trnavské meštianske závetý (1700-1871). I., 2. zväzok*. Trnava: Typi Universitatis Tyrnaviensis a VEDA, 2014. 2106 s. ISBN 978-80-8082-700-7.
- ŠVECOVÁ, A. – GERGEL, P. 2021. *Dedičské právo podľa I. návrhu uhorského Všeobecného občianskeho zákonníka z roku 1900 (vo vybraných právnohistorických a lingvistických súvislostiach)*. Praha : Leges, 2021. 191 s. ISBN 978-80-7502-558-6.
- VANČURA, J. 1923. *Úvod do studia soukromého práva římského. Díl I*. Praha : Knihitiskárna Typus, 1923. 569 s.

Summary: Legacy, the Forgotten Institute of the Law of Succession

The paper presented the institute of singular succession in the field of inheritance law, the legacy on the territory of Slovakia especially in the 20th century. It focused mostly on the Civil Codes of 1950 and 1964 in Czechoslovakia. It analysed the reasons for the restriction of this classic Roman inheritance institute, the way of using legacies according to the “new” civil codes on our territory. The Civil Code of 1964 subsequently completely deleted this institute and term from our legal system. Such a situation persists to this day and apart from Czech Republic, the Slovakian Civil Code still have no legacies which fundamentally limits the testator and his position in the area of inheritance law in Slovakia. Legacies extend the contractual freedom of the testator in the system of inheritance law. That is why the new legislation was brought in Czech’s civil law. The main question is, whether the Slovak Republic needs to do the same legislative amendment in the system of the Law of Succession.

Mgr. Dávid Maukš
Trnavská univerzita v Trnave
Právnická fakulta, Katedra rímskeho práva
Hornopotočná 23,
918 43 Trnava
Slovenská republika
hriky11@gmail.com

Obsah článku podlieha licenci Creative Commons Attribution 4.0International Licence CC BY (Dávid Maukš).